

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Анотація. Розкрито основні напрями ведення обліку виробничих запасів на підприємстві, згруповано найбільш поширені проблеми організації обліку та запропоновано шляхи їх вирішення з метою вдосконалення організації обліку виробничих запасів.

Аннотация. Раскрыты основные направления ведения учета производственных запасов на предприятии, сгруппированы наиболее распространенные проблемы организации учета и предложены пути их решения с целью усовершенствования организации учета производственных запасов.

Annotation. Basic directions of production supplies accounting at an enterprise are exposed, the most widespread problems of organizing the accounting and the ways of their solving are offered with the purpose of improvement of the organization of production supplies accounting.

Ключові слова: виробничі запаси, організація, облік, контроль, управління виробничими запасами.

Основною передумовою здійснення господарської діяльності більшості підприємств є достатній обсяг та раціональне використання виробничих запасів. Вирішення проблеми ефективного розвитку та зростання виробничого потенціалу господарських підприємств потребує створення системи управління виробництвом, в основу якої має бути покладено формування інформації про виробничі запаси підприємства. Сформовані виробничі запаси забезпечують постійність, безперервність та ритмічність діяльності підприємства, гарантують його економічну безпеку.

Питанням теоретичної розробки проблем організації і ведення бухгалтерського обліку виробничих запасів присвячена достатньо велика кількість праць вчених-економістів та фахівців у галузі обліку, таких, як: Афанас'єва І. І., Бутинень Ф. Ф., Глібка О. В., Голов С. Ф., Дарманська Г. О., Карабаза І. А., Костирко І. Г., Михалевич С. Г., Мурашко О. В., Новодворська В. В., Приймачок О. М., Пушкар М. С., Рибалко О. М., Сайко О. В. та ін. [1].

Проте, незважаючи на ряд публікацій, питання обліку виробничих запасів на підприємствах залишаються актуальними та потребують нагальному вирішенню.

Метою дослідження є виявлення проблем організації та ведення обліку виробничих запасів на підприємствах, а також пошук шляхів їх вирішення. Об'єктом дослідження є процес організації та ведення обліку виробничих запасів на підприємстві. Предметом дослідження є теоретичні та організаційні аспекти організації обліку виробничих запасів на підприємстві.

Згідно з П(С)БО 9 "Запаси", запаси – це активи, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності, перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва й утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством [2].

Серед вчених однозначного трактування поняття виробничих запасів не існує. Беляєв Ю. Я. під запасами розуміє "предмети праці, які в процесі виробництва перетворюються в ті чи інші продукти або готову продукцію, призначену для особистого чи виробничого споживання". Безруких П. С. виробничі запаси характеризує як "різні речові елементи виробництва, які повністю споживаються в кожному циклі і всю свою вартість переносять на вартість виробленої продукції, виконаних робіт і наданих послуг". Проте найбільш оптимальним є визначення виробничих запасів – це складова частина предметів праці, які беруть участь у виготовленні продукції, але безпосередньо ще не задіяні у виробничому процесі, споживаються протягом одного виробничого циклу і всю свою вартість переносять на вартість кінцевого продукту.

Необхідними передумовами правильної організації обліку запасів є:

- 1) раціональна організація складського господарства;
- 2) розробка номенклатури запасів;
- 3) наявність інструкції з обліку виробничих запасів;
- 4) правильне групування (класифікація) запасів;
- 5) розробка норм витрачання запасів [3].

Основними завданнями організації та ведення обліку виробничих запасів на підприємстві є: контроль за повним і своєчасним оприбуткуванням матеріальних цінностей та їх збереженням за місцем зберігання і на всіх стадіях обробки; відповідність складських запасів нормативам; раціональна оцінка виробничих запасів; розрахунок фактичної собівартості витрачених матеріалів та їх залишків за місцем зберігання і статтями балансу; виявлення всіх витрат, пов'язаних із придбанням або виготовленням запасів та визначенням первісної вартості; контроль за правильністю використання МШП під час їх експлуатації; встановлення методології обліку витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції протягом року; регламентування складу собівартості продукції тощо.

втрат запасів. Усе це зайвий раз підтверджує, що до цього часу залишаються невирішеними багато важливих питань, пов'язаних із розробкою науково обґрунтованої системи обліку використання виробничих запасів.

Можна виділити такі проблеми, які виникають при організації та веденні обліку виробничих запасів на підприємстві, а саме:

- 1) складність та дискусійність аспектів визначення справедливої (ринкової та неринкової) вартості запасів, що полягає у використанні підприємствами бартерного обміну, більше того, обміну на неподібні активи;
- 2) відсутність комплексного поєднання даних усіх видів обліку підприємства для забезпечення керівництва підприємства необхідною управлінською інформацією;
- 3) низький рівень оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємств;
- 4) невідповідний рівень контролю та оперативного регулювання процесів утворення запасів; обмеженість контролю використання виробничих запасів [4].

Для запобігання наведених проблем організації та ведення обліку виробничих запасів можна виділити напрями їх вирішення:

- 1) удосконалення системи автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні виробничими запасами та обґрунтування раціональних методів проведення інвентаризації виробничих запасів, оскільки успішне функціонування підприємств залежить, перш за все, не тільки від вдосконалення внутрішньогосподарської діяльності взагалі, а й від того, наскільки розвинута система автоматизації їхньої діяльності;
- 2) узгодження механізмів бухгалтерського та податкового обліку виробничих запасів;
- 3) обґрунтування системи обліку матеріальних витрат на освоєння нової техніки та технології виробництва;
- 4) чітка організація обліково-контрольних процедур руху запасів підприємств, тобто застосування прийомів обліку за центрами відповідальності, заходів контролю та оперативного регулювання процесів утворення запасів [5];
- 5) запровадження на підприємстві інформаційних технологій обробки економічної інформації;
- 6) забезпечення строгого порядку приймання, зберігання й витрат сировини, матеріалів та комплектуючих виробів;
- 7) упровадження ефективних форм попереднього й поточного контролю за дотриманням норм запасів і витрат матеріальних ресурсів;
- 8) раціоналізація форм документів, документообігу й усієї системи оформлення, реєстрації та обробки документів.

Отже, реалізація наведених напрямів вирішення проблем організації та ведення обліку виробничих запасів підприємством приведе до значного підвищення результативності його господарської діяльності. Вирішення комплексу суперечливих та дискусійних питань обліково-аналітичного управління виробничими запасами є актуальним для більшості підприємств і потребує подальших досліджень з метою створення передумов для формування більш ефективної обліково-управлінської моделі.

Наук. керівн. Писарчук О. В.

Література: 1. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних закладів / за редакцією проф. Ф. Ф. Бутинця. – 5-ге вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП "Рута", 2007. – 726 с. 2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 9 "Запаси", затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246, зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>. 3. Харитонова А. Запаси: обліковуємо правильно / А. Харитонова // Баланс. – 2007. – № 45. – С. 4–5. 4. Рибалко О. М. Вдосконалення обліку виробничих запасів / Рибалко О. М. // Держава і регіони. Серія "Економіка та підприємництво". – 2008. – № 3. – С. 210–215. 5. Сайко О. В. Облік і контроль виробничих запасів (на прикладі підприємств молокопереробної промисловості України) : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.06.04 / О. В. Сайко ; Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2009. – 19 с. 6. Бухгалтерський облік : навч. посібн. для студ. спец. "Облік і аудит" вищих навчальних закладів / В. Сопко та ін. – Тернопіль : Астон, 2009. – 496 с. 7. Хом'як Р. Л. Бухгалтерський облік в Україні : навч. посібн. / Р. Хом'як, В. Лемешівський. – 7-ме вид., перероб. і доп. – Львів : Національний університет "Львівська політехніка", Інтеллект-Захід, 2008. – 1224 с.